

Rapport från SKB AB:s avslutande samråd i Östhammar 6 februari 2010

Svensk Kärnbränslehantering AB bombarderades med frågor på samrådsmötet som hölls på biograf Storbrunn i Östhammar den 6 februari. Många kritiserade att den preliminära miljökonsekvensbeskrivning som företaget presenterat innehåller många frågetecken, men att företaget beslutat att nu ändå avsluta samrådet enligt miljöbalken.

– Flera av de rapporter som det hänvisas till i MKB:n är inte publicerade ännu. Det känns märkligt att samråda när man inte kan kontrollera vad kunskaperna står för i den här rapporten. När publiceras rapporterna? frågade Bertil Alm, ordförande i [MKB-gruppen](#) för Östhammars kommun.

Vatten, grodor och orkidéer

Det ena temat för mötet var vattenverksamhet, vilket avhandlades under förmiddagen. Kent Werner, SKB:s vattenutredare, redovisade att det kan bli viss grundvattensänkning under de sju år anläggningen iordningställs. Han förklarade också att slutförvaret kommer att konstrueras och fyllas på bit för bit.

– Hela anläggningen kommer aldrig att vara öppen samtidigt, men vi har ändå antagit det när det gäller vattenströmmarna, för att inte underskatta konsekvenserna och effekterna på vattnet.

Effekterna presenterades ändå som små. På grund av grundvattensänkningen kan skogstillväxten och skördarna i jordbruket komma att minska något. Liksom att vattenståndet i sjöarna kan sjunka någon centimeter under de år arbetet pågår. Andra problem rör möjliga sättningar i byggnader, och man måste fylla igen tre gölar där den sällsynta gölgrodan trivs, liksom den lika skyddade orkidén gulyxne.

Samråd på ofullständigt underlag

Men det var inte vattenfrågan som de flesta frågorna handlade om och som de omkring 40 församlade undrade över, en skara som utökades till omkring 70 under eftermiddagen. Det handlade om att den 350 sidor långa MKB:n fortfarande saknar viktiga delar och att referenserna innehåller luckor. Exempelvis tas de radiologiska riskerna inte upp. Från SKB:s håll motiverade man hur man tänkt:

– Allt är inte klart, men MKB:n är så klar den någonsin kan bli utan att vara klar. Det är för att vi vill ha synpunkter på den. Det ligger i samrådets natur att det är ett pågående arbete, sa Erik Setzman, chef för MKB-enheten på SKB AB.

– Detta är inte en granskning, utan en möjlighet att ställa frågor. Den dagen domstolen ska granska materialet kommer rapporterna att finnas, sa Saida Laârouchi Engström, avdelningschef på SKB AB.

Jonas Christensen, miljöjuridiskt konsult för Östhammars kommun, höll inte med.

Från vänster: Ulf Henricsson moderator och från SKB Mikael Gontier, Pia Ottosson och Erik Setzman.

– Jag vill att det förs till protokollet att samrådet delvis handlar om information som inte delgivits. Det påverkar vår möjlighet att hålla samråd, när materialet delvis inte är publicerat. På många ställen i den här MKB:n har slutsatserna dragits någon annanstans.

Miles Goldstick från [Miljöövervakningens kärnavfallssektariat, Milkas](#), ställde frågan hur SKB tänker sig hantera inkomna synpunkter efter den 5 mars som är det sista datum som är satt för synpunkter på MKB:n.

– Vi gör som vi gjort i 13 år, vi lyssnar, vi noterar och vi reagerar. Skillnaden är att det som inkommer före 5 mars kommer med i samrådsredogörelsen, sa Saida Laârouchi Engström.

Även [strålsäkerhetsmyndigheten](#) fick frågan om hur SKB borde hantera sin redovisningsplikt.

– Samrådet pågår tills ansökan lämnas in. Men man behöver också tid på sig att sammanställa inkommet material. Sen får var och en tolka vad det innebär, svarade Virpi Lindfors, utredare på avdelningen för radioaktiva ämnen, SSM, diplomatiskt.

”Samrådet borde förlängas”

Representanter från såväl Milkas som [Miljöövervakningens kärnavfallsgranskning, MKG](#), tyckte att samrådet borde förlängas till dess att säkerhetsanalysen är klar så att även den långsiktiga säkerheten kan genomgå ett ordentligt samråd. Jenny Lundström från MKG menade att det är ett ”transparensproblem av stora mått” att så inte är fallet. Tre representanter från miljöorganisationen [Natur o miljö på Åland](#), Östhammars närmsta granne vattenvägen, hade tagit sig till mötet: Dan Jansén, Adam Conway och Anna-Linnéa Rundberg. Rundberg höll med Lundström:

– Jag är besviken över att vi inte hört mer om den långsiktiga säkerheten. Vad är vitsen för oss att vara här om vi inte får samråda om den? Ni tycker att miljödomstolen

Anna-Linnéa Rundberg

ska avgöra den frågan, och då ansökan ska lämnas in ska säkerhetsanalysen vara klar. Varför kunde man inte vänta ett år med det här samrådet? Ni har faktiskt bjudit in de andra Östersjöländerna enligt [Espoo-konventionen](#).

– Det blir ett slutligt samråd med Östersjöländerna när ansökan är inlämnad, svarade Erik Setzman.

– Det är den viktigaste frågan i MKB:n, det skriver ni själva. Det räcker inte att se den först vid ansökan, sa Johan Swahn från [MKG](#).

– Vi anser att vi samråder och har samrått kring den långsiktiga säkerhetsanalysen. Vi tar den på största allvar. Det får räcka så, tror jag, sa Erik Setzman.

Onämnbare faror

Andra frågor handlade om kärnvapenspridning och framtida medvetna mänskliga intrång, liksom riskerna med att kopparkapslarna kan rosta även i syrefri miljö som vissa experiment påvisat, eller att bentonitleran ska visa sig mindre stabil än enligt SKB:s modeller.

– Vi lämnar ingen ansökan om vi inte är säkra, det kan vi lova, sa Saida Laârouchi Engström.

Att slutförvaret placeras intill ett kärnkraftverk som dessutom precis fått tillåtelse att höja effekten med 40 procent var ett annat orosmoln som framfördes bland annat av Roland Davidsson från [Sveriges Energiföreningars Riksförbund, Sero](#).

– I USA har man sagt att avståndet mellan reaktorn och slutförvaret måste vara minst 30 km. Här är det 710 meter mellan Clab och O-ettan i Oskarshamn. Vid Forsmark blir slutförvaret bara ett par hundra meter därifrån. Jag tycker det är oansvarigt, sa han.

Ditta Rietuma från [Baltic Sea Region Radioactivity Watch \(BSRRW\)](#) tog tillfället i akt och lämnade över [en rapport](#) om hur man modellerar hälsorisker från radioaktivitet från professor Chris Busby, (Scientific Secretary of the [European Committee on Radiation Risk, ECRR](#)). Busby och ECRR menar att de officiella riskantagandena, baserade på modeller från [International Commission on Radiological Protections \(ICRP\)](#), kraftigt undervärderar riskerna med radioaktiv strålning.

– Ni formulerar er i MKB:n som att det inte finns någon risk för radioaktiv spridning. Ni konstaterar det. Men kan ni beskriva en situation där en kapsel går sönder. Hur ser ett sådant scenario över huvud taget ut?

Roland Davidsson från [Sero](#) presenterade dokumentet från Helsingforskommissionen som uppmätt en radioaktivitet på 150 000 bequerel/kvadratmeter i bottensedimenten utanför Forsmark. Han varnade för risken att radioaktivt material från sedimenten rivs upp och åter kommer i omlopp i ekosystemen när arbetet med ett slutförvar kommer igång.

Utgångspunkten måste vara att det kan hända något sådant, sa Jonas Christensen, miljöjuridisk konsult för Östhammars kommun.

Olle Olsson, ansvarig för SKB:s slutförvarsprojekt svarade.

– Ett scenario är att kapseln tappas från en viss höjd. Lösningen på det är att aldrig hantera den från en sådan höjd. I SR-Can har vi två viktiga scenarion. Det ena är ett jordbävningsscenario där en spricka går tvärs över kapseln och klipper isär den. Den går sönder. Den väsentliga risken för det skulle vara vid nästa istid när isen smälter. Det andra scenariot är att väldigt utspätt vatten från glaciäris orsakar en borttransportering av bentoniten. Om tillräckligt mycket bentonit försvinner kan det bli korrosion på kopparkapseln. Det kan ligga 30-, 40-, 50 000 år fram i tiden.

– Tack! Utmärkt! Varför beskriver ni inte det här i MKB:n? Ni har skrivit 350 sidor utan en rad om vad som kan hända. Ni utsätter er för onödig kritik när ni gör så. Vi kommer att fortsätta fråga in till förhandling. Det är ett löfte, sa Jonas Christensen.

Såväl MKG, Sero som Östhammars kommun efterlyste utförligare redovisning av alternativa slutförvarsmetoder. MKG förde fram djupa borrhål som ett exempel, men metoden avfärdades av SKB:s ansvariga.

Marie Berggren, Enhetschef, [Slutförvarsheten](#) på Östhammars kommun redogjorde för kommunens arbete med MKB:n.

Jonas Christensen

Fakta slutförvaret

SKB har valt att ansöka om slutförvar i Östhammars kommun. I december 2010 har företaget sagt att man kommer att lämna in en slutgiltig miljökonsekvensbeskrivning till miljödomstolen med ansökan om att bygga slutförvaret.

Slutförvaret är tänkt att placeras alldeles intill Forsmarks kärnkraftverk. Totalt ska förvaret dimensioneras för allt svenskproducerat kärnavfall fram till att dagens reaktorer tas ur drift. Den valda metoden är KBS-3. Sammanlagt rör det sig om 12 000 ton radioaktivt kärnavfall placerat i 6 000 kopparkapslar inbäddade i bentonitlera. Området under jord på 470 meters djup omfattar tre-fyra kvadratkilometer. Ytanläggningen placeras cirka tre meter över havsytan.

Sveriges nuvarande lagstiftning medger inte att använt kärnbränsle från andra länder slutförvaras i Sverige.